

Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút

Edícia: Porovnávacie analýzy

15/2022

Zastúpenie národnostných menšín na národnej a regionálnej úrovni vo vybraných štátoch Európy

Vypracovala a schválila:

PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD.,
riaditeľka Odboru Parlamentný inštitút

Spolupráca: Bc. Beáta Ničová, stážistka

Bratislava
máj 2022

Anotácia:

Komparatívna analýza sa zameriava na prehľad pravidiel týkajúcich sa zastúpenia príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín vo volených orgánoch na národnej a regionálnej úrovni. Všíma si teoretické východiská – najmä volebné klauzule resp. vyhradené mandáty, prípadne iné konkrétne ustanovenia týkajúce sa zastúpenia menšín, a to vo volebných zákonoch, zákonoch o národnostných menšinách a ďalšej legislatíve. Taktiež si všíma premietnutie týchto teoretických ustanovení do praxe, najmä pokiaľ ide o celoštátne parlamentné voľby.

Kľúčové slová:

národnostné menšiny, etnické skupiny, legislatívna ochrana menšín, ústava, volebný zákon, volebná klauzula (volebné kvórum), volebné kvóty, parlament, menšinová samospráva

Postavenie Odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj Oddelenie Parlamentná knižnica a Oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti Odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Odbor Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Odboru Parlamentný inštitút a autorov. Materiál neprešiel jazykovou úpravou.

OBSAH

ÚVOD	4
Situácia v Slovenskej republike	7
Štáty s volebnými výnimkami pre národnostné menšiny	8
Chorvátsko	8
Fínsko	11
Maďarsko	13
Nemecko.....	16
Poľsko	18
Rumunsko.....	20
Slovinsko.....	22
Srbsko.....	23
Štáty bez špeciálnych volebných pravidiel pre menšiny	24
Albánsko.....	24
Bulharsko	25
Česko.....	25
Dánsko.....	26
Estónsko	26
Litva	27
Lotyšsko	28
ZÁVER	29
ZDROJE	32
Príloha: VOLEBNÉ ZÁKONY PRE PARLAMENTNÉ VOĽBY V ŠTÁTOCH EÚ	33

ÚVOD

Zastúpenie národnostných menšín vo volených orgánoch na centrálnej i regionálnej úrovni je významnou súčasťou realizácie demokratických práv vo vyspelej spoločnosti, ktorá poskytuje menšinám zvýšenú ochranu. Je však pomerne zložité odhadnúť tenkú hranicu medzi potrebnou pozitívnou diskrimináciou menšín a stanovením spravodlivých, rovnoprávných podmienok vstupu do volebnej súťaže pre všetkých.

V komparatívnej analýze sa zameriavame na dva okruhy načrtnutej oblasti, a to na:

1. legislatívne pravidlá pre vstup politických strán do parlamentu na národnej úrovni, pri dôraze na prípadné špecifické pravidlá pre strany národnostných menšín (volebné klauzuly/kvóra, volebné kvóty)
2. zastúpenie a reprezentáciu príslušníkov národnostných menšín na regionálnej úrovni.

Cieľom analýzy je priniesť prehľad špecifických podmienok pre strany národnostných menšín vo voľbách vo vybraných štátoch Európy, prípadne možností ich zastúpenia na regionálnej úrovni. Vyberali sme najmä štáty, kde je explicitne legislatívne uznaný pojem národnostných menšín. V úvode sumarizujeme situáciu v Slovenskej republike. Následne zhrnieme situáciu v 15 štátoch Európy, ktoré slúžia ako príklady modelov riešení danej problematiky. Na národnej úrovni sme sa zaoberali podmienkami volieb do dolných komôr parlamentov (v prípade, ak boli dvojkomorové), pretože tie sú výlučne volené. Druhá komora nemusí byť volená priamo – je to tak napr. u Nemecka či Slovinska.

Vychádzame najmä z primárnych zdrojov – konkrétnych zákonov jednotlivých štátov, ktoré sme sa usilovali čerpať z overených webových sídiel (parlament, vláda, ministerstvá, zbierky zákonov a podobne), ako aj z analýz medzinárodných organizácií (EÚ, Rada Európy, OBSE...). Nápomocné nám boli obzvlášť údaje Medziparlamentnej únie.¹ Využívame tiež dáta z internej databázy výmeny informácií *Európskeho centra pre parlamentný výskum a dokumentáciu* (ECPRD).²

Volebná klauzula (volebné kvórum) je jedným z najdôležitejších mechanizmov, ako blokovat' prístup politických strán do parlamentu, a tým zabraňovať jeho prílišnej fragmentácii, prípadne preniknutiu extrémistických skupín do parlamentu. **Formálna volebná klauzula** (prahová klauzula alebo tiež uzatváracia) je významným faktorom v súvislosti s proporčným (pomerným) volebným systémom. Stanovuje minimálny počet odovzdaných platných hlasov

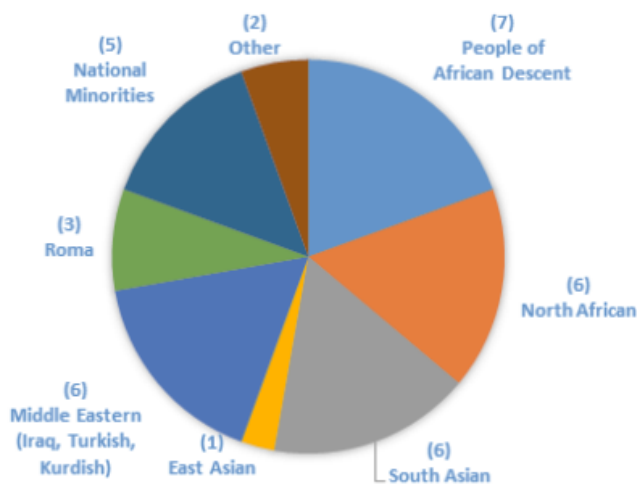
¹ Medziparlamentná únia. Parlamentné voľby. Dostupné online: [Parliamentary elections | Parline: the IPU's Open Data Platform](https://www.parline.eu/Parliamentary-elections/); [IPU PARLINE database on national parliaments: Search](https://www.parline.eu/Parliamentary-elections/) [cit. 2.5.2022].

² Európske centrum pre parlamentný výskum a dokumentáciu (ECPRD). Dostupné online (po prihlásení): <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/public/page/about> [cit. 2.5.2022].

v percentách, ktoré musí politická strana získať, aby sa mohla zúčastniť na prerozdelení mandátov v parlamente. Rozpätie prahových hodnôt siaha od 0,67 % v Holandsku až po 10 % v Turecku. V Európe je najčastejšou klauzulou 5 % resp. 4 % hranica pre vstup do parlamentu (v prípade jednej politickej strany). Výnimkami v uvedenom kontexte sú napr. **Fínsko, Luxembursko či Portugalsko**, ktoré neuplatňujú žiadnu zákonnú volebnú klauzulu aj napriek tomu, že im to nastavenie ich volebného systému dovoľuje.³ **Prirodzená volebná klauzula** spočíva v percente hlasov potrebných na získanie jedného mandátu vo volebnom obvode (v Holandsku sa prakticky formálna klauzula rovná prirodzenej).

Obr. 1: Zastúpenie poslancov národnostných a rasových menšín v Európskom parlamente po voľbách v roku 2019 (pred Brexitom)

Zdroj: <https://www.enar-eu.org/ENAR-s-Election-Analysis-Ethnic-minorities-in-the-new-European-Parliament-2019/>

V Európe prebieha najmä v poslednom desaťročí seriózna diskusia o zastúpení (národnostných) menšín v parlamentoch na európskej, národnej a regionálnej úrovni. Z prostredia Európskeho parlamentu sa ozývajú čoraz intenzívnejšie hlasy o tom, že zastúpenie národnostných a rasových menšín v tomto orgáne je nedostatočné. V roku 2019 bolo zvolených 36 zástupcov národnostných a rasových menšín, čo je približne 5 % z celkového počtu zvolených

poslancov EP (po Brexite 4 %). Príslušníci inej rasy tvorili 4 % (približne 30) z celkového počtu zvolených poslancov EP – po Brexite 3 % (24). Odhaduje sa pritom, že etnické a rasové menšiny tvoria najmenej 10 % obyvateľstva Európy.⁴ Požaduje sa preto zavedenie napr. volebných kvót pre národnostné menšiny, prípadne zníženie volebnej klauzule pre ne.

Parlamentné zhromaždenie Rady Európy už v roku 2007 prízvukovalo v bode 58 [rezolúcie 1547](#) potrebu stanovenia volebnej klauzule na maximálne 3 %. V roku 2008 Rada Európy priniesla nasledujúce odporúčania:⁵

³ *Volebné systémy vo vybraných štátoch*. KANCELÁRIA NRSR, august 2006. [Dostupné online](#) [cit. 2.5.2022]; ŠVECOVÁ, Natália: *Prehľad výšky volebnej klauzule vo vybraných štátoch*. K NR SR, júl 2013.

Treba zároveň pripomenúť, že niektoré volebné systémy (ako napr. jednoduchý väčšinový) volebnú klauzulu z logiky ich nastavenia uplatňovať nemusia resp. nemôžu.

⁴ European network against racism, volebná analýza. Dostupné online: [ENAR's Election Analysis - Ethnic minorities in the new \(...\) - European Network Against Racism \(enar-eu.org\)](#) [cit. 2.5.2022].

⁵ *Commentary on the Effective Participation of Persons belonging to National Minorities in Cultural, Social and Economic Life and in Public Affairs*. COE, ACFC/31DOC(2008)001, február 2008, s. 24. Pozri celú kapitolu ii. *Design of electoral systems at national, regional and local levels* a nasl. (s. 24-27). Dostupné online: [ParticipationCommentary_eng_final_05may08.doc \(coe.int\)](#) [cit. 2.5.2022].

Národnostné a etnické menšiny

Spravidla by sa mali podporovať opatrenia uľahčujúce zastúpenie osôb patriacich k národnostným menšinám vo volených orgánoch. Výnimky z prahových požiadaviek, vyhradené miesta alebo právo veta sa často ukázali ako užitočné na zvýšenie ich účasti vo volených orgánoch. Samotné zavedenie takýchto opatrení však automaticky neposkytuje osobám patriacim k národnostným menšinám skutočný a podstatný vplyv na rozhodovanie. Za určitých špecifických okolností môže systém práv „veta“ alebo „kvázi veta“ dokonca viesť k paralýze štátnych inštitúcií. V takýchto prípadoch by sa mali nájsť alternatívne spôsoby, ako umožniť osobám patriacim k národnostným menšinám zúčastňovať sa na rozhodovaní (s. 27).

Poradný výbor poznamenal, že keď volebné zákony stanovujú prahovú hodnotu, je potrebné náležite zohľadniť jej potenciálne negatívny vplyv na účasť národnostných menšín vo volebnom procese. Výnimky z prahových požiadaviek sa ukázali ako užitočné na zvýšenie účasti národnostných menšín vo volených orgánoch (s. 24).

Európsky parlament sa k téme vyjadril uznesením Európskeho parlamentu z 13. novembra 2018 o minimálnych normách pre menšiny v EÚ ([2018/2036\(INI\)](#)).⁶ Dokument mal potvrdiť práva národnostných menšín (a teda právo na ich jazyk, kultúru, náboženstvo a politické zastúpenie na národnej a regionálnej úrovni):

Národnostné a etnické menšiny

35. konštatuje, že národnostné a etnické menšiny sú skupiny osôb patriacich k menšinám, ktoré žijú na rovnakom území a majú spoločnú identitu, v niektorých prípadoch v dôsledku zmeny hraníc, v iných prípadoch v dôsledku toho, že dlhodobo obývali určitú oblasť, čím sa im podarilo zachovať si vlastnú identitu; ... domnieva sa, že administratívna reorganizácia a zmeny v územnom členení nesmú mať pre národnostné menšiny negatívne dôsledky...;

36. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby národnostným a etnickým menšinám zaručili **rovnaké možnosti v účasti na politickom a spoločenskom živote**; vyzýva členské štáty, aby prijali volebné systémy a zákony uľahčujúce zastúpenie národnostných a etnických menšín...

Kultúrne práva

63. zdôrazňuje, že výučba menšinových jazykov prispieva ku vzájomnému porozumeniu medzi väčšinovým obyvateľstvom a menšinami a zbližuje komunity; vyzýva členské štáty, aby uplatňovali **pozitívne opatrenia na zaistenie riadneho zastúpenia menšín** vo vzdelávaní, ako aj vo verejnej správe a vo výkonných agentúrach na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni;

⁶ [Prijaté texty - Minimálne štandardy pre menšiny v EÚ - Utorok, 13. novembra 2018 \(europa.eu\)](#) [cit. 2.5.2022].

Situácia v Slovenskej republike

Zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ani zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov neupravujú zastúpenie národnostných menšín v orgánoch štátnej správy či miestnej samosprávy. V parlamentných voľbách do 150-člennej Národnej rady SR je pri pomernom volebnom systéme formálne volebné kvórum stanovené na 5 %, resp. 7 % u dvoj- a trojkoalícií a 10 % u koalícií so 4 a viac stranami. Mandáty sa prerozdeľujú podľa Hagenbach-Bischoffovej metódy. Volič môže odovzdať preferenčné hlasy štyrom kandidátom na kandidátnej listine politickej strany.

V Slovenskej republike existoval pokus zaviesť „kvóty“ pre národnostné menšiny v obecných zastupiteľstvách zákonom [č. 233/1998 Z. z.](#) z júla 1998, ktorým sa menil a dopĺňal vtedajší zákon SNR č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (pozri najmä § 9). Legislatívnym zámerom však bola tiež ochrana Slovákov v obciach, kde tvorili menšinu. Už v októbri 1998 Ústavný súd SR rozhodol v náleze [č. 318/1998 Z. z.](#) z 15. októbra 1998 o nesúlade o. i. ustanovení § 9 ods. 4, 5 a 6 s čl. 30, ods. 4 a čl. 31 [Ústavy SR](#).⁷

Skúmanú otázku, ako aj ďalšie aspekty menšinovej politiky na Slovensku podrobne hodnotí o. i. analýza S. Surovej pod názvom [Politická participácia v pripravovanom zákone o národnostných menšinách](#).⁸

⁷ [318/1998 Z.z. - Nález Ústavného súdu Slovenskej rep... - SLOV-LEX](#) [cit. 2.5.2022].

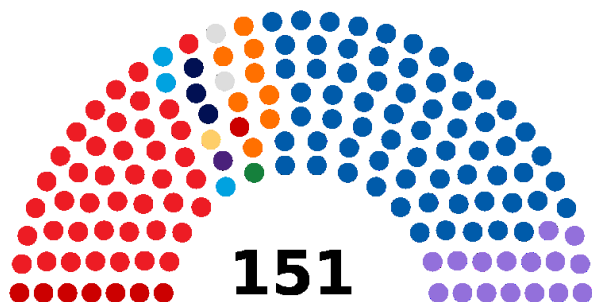
⁸ SUROVÁ, Svetluša: Politická participácia v pripravovanom zákone o národnostných menšinách. In: *Menšinová politika na Slovensku. Kritický newsletter*. 2021/01, máj 2021. Dostupné online <https://mensinovapolitika.eu/politicka-participacia-v-pripravovanom-zakone-o-narodnostnych-mensinach/> [cit. 2.5.2022].

Práva príslušníkov národnostných menšín na Slovensku sú upravené Ústavou SR, medzinárodnými zmluvami, akými sú *Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín* (ďalej len „Rámcový dohovor“), zverejnený pod č. [160/1998 Z. z.](#), či *Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov* (ďalej len „Európska charta“), pod č. [588/2001 Z. z.](#), ktorými je Slovensko viazané, ďalej jednotlivými zákonmi a nariadeniami vlády.

Štáty s volebnými výnimkami pre národnostné menšiny

Volebné výnimky môžu byť zakotvené ako znížená (nulová) formálna volebná klauzula alebo ako vyhradené mandáty (kvóty) pre reprezentantov národnostných menšín.

Chorvátsko

Voľby 2020

Green Left Coalition: 7 New Start Coalition: 41 Croatian People's Party – Liberal Democrats: 1 People's Party - Reformists: 1 Smart: 3 Bridge of Independent Lists: 8 Croatian Democratic Union: 66 Miroslav Škoro Homeland Movement: 16 (niektoré strany boli v koalíciách)
Serbian Independent Democratic Party: 3 Roma Alliance: 1 Democratic Union of Croatian Hungarians: 1
Union of Albanians: 1 Národnostní iní: 2

Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/2020_Croatian_parliamentary_election#/media/File:Croatie_Sabor_2020.svg

Do 151-členného parlamentu sa volí pri pomernom volebnom systéme. 140 poslancov je volených v 10 volebných obvodoch, pričom každý volebný obvod vysielá 14 poslancov vybraných zo stranických kandidátnych listín alebo nezávislých listín. Počet poslancov vybraných z každého zoznamu volebných obvodov je stanovený d'Hondtovou metódou. Na získanie podielu z týchto mandátov musí kandidát získať aspoň **5 % hlasov**.

Okrem toho:

- troch poslancov volia v osobitnom volebnom obvode (11.) Chorváti s bydliskom v zahraničí;
- ôsmich poslancov volia príslušníci národnostných menšín **v osobitnom národnostnom volebnom obvode** (12., celoštátny): 3 mandáty pre srbskú, 1 mandát pre taliansku, 1 pre maďarskú, 1 pre českú a slovenskú, 1 pre albánsku, bosnianskú, macedónsku, čiernohorskú a slovinskú a 1 pre

rakúsku, bulharskú, nemeckú, židovskú, poľskú, rómsku, rumunskú, rusínsku, ruskú, tureckú, ukrajinskú a vlašskú národnostnú menšinu. Aj v ostatných voľbách v roku 2020 sa takto dostalo do parlamentu 8 zástupcov menšín.⁹

⁹ IPU PARLINE database: CROATIA (Hrvatski Sabor), Electoral system [cit. 2.5.2022]; Croatia Parliamentary Elections Act 2003 am2015 en.pdf (legislationline.org) [cit. 2.5.2022]; 2020 Croatian parliamentary election - Wikipedia [cit. 2.5.2022].

Na celoštátnej úrovni zabezpečuje zastúpenie menšín v parlamente [novela](#) z roku 2010, ktorá upravila pôvodný [ústavný zákon o národnostných menšinách](#) z roku 2002 takto:

Článok 19

(1) Chorvátska republika zaručuje príslušníkom národnostných menšín právo na zastúpenie v chorvátskom parlamente (Sabore).

(2) **Minimálne tri kreslá v chorvátskom parlamente** sú vyhradené pre predstaviteľov tých národnostných menšín, ktoré ku dňu účinnosti tohto ústavného zákona tvoria viac ako 1,5 % obyvateľstva Chorvátskej republiky a ktoré dosiahli právo na zastupovanie na základe všeobecného volebného práva, a to voľbou z kandidátnej listiny strany takýchto menšín alebo z kandidátov navrhnutých voličmi patriacimi k týmto menšinám v súlade s legislatívou upravujúcou voľby poslancov do chorvátskeho parlamentu.

(3) Národnostné menšiny, ktoré tvoria menej ako 1,5 % obyvateľstva Chorvátskej republiky majú okrem všeobecného volebného práva aj osobitné volebné právo, ktoré im umožňuje zvoliť si **päť poslancov** patriacich k týmto menšinám v rámci vlastných osobitných volebných obvodov, a to v súlade s legislatívou upravujúcou voľby poslancov do chorvátskeho parlamentu a bez možnosti zasahovania do nadobudnutých práv národnostných menšín.

Rovnaký zákon ďalej zabezpečuje aj zastúpenie menšín na miestnej a regionálnej, a to nasledujúcim spôsobom:

Článok 20

(1) Chorvátska republika zaručuje príslušníkom národnostných menšín **právo na zastupovanie v orgánoch miestnej a regionálnej samosprávy**.

(2) Ak je vo všeobecných voľbách zvolený do zastupiteľského zboru aspoň jeden príslušník národnostnej menšiny s podielom na počte obyvateľov samosprávneho celku nad 5 % a pod 15 %, počet členov zastupiteľského zboru sa zvýši o jedného člena a za zvoleného sa považuje menšinový člen, ktorý nebol zvolený ako prvý v poradí podľa pomernej úspešnosti každej volebnej listiny, ak zákon upravujúci volebnú listinu neustanovuje inak.

(3) Ak sa vo všeobecných voľbách nedosiahne toľko príslušníkov národnostných menšín v zastupiteľskom orgáne územnej samosprávy, koľko pripadá príslušnej národnostnej menšine s podielom najmenej 15 % miestneho obyvateľstva, **počet členov zastupiteľského orgánu tohto útvaru sa zvýši na počet potrebný na dosiahnutie tohto zastúpenia** a za zvolených sa považujú menšinoví členovia, ktorí neboli zvolení v poradí podľa pomernej úspešnosti každej volebnej listiny, ak nie je v zákone ustanovené inak.

(4) Ak sa vo všeobecných voľbách nedosiahne v zastupiteľskom orgáne krajského samosprávneho celku toľko príslušníkov menšín, koľko prislúcha príslušnej národnostnej menšine s podielom nad 5 % v počte obyvateľov krajského samosprávneho celku, **počet členov zastupiteľského orgánu tohto útvaru sa zvýši na počet potrebný na dosiahnutie tohto zastúpenia** a za zvolených sa považujú menšinoví členovia, ktorí neboli zvolení v poradí podľa pomernej úspešnosti každej volebnej listiny, ak nie je v zákone ustanovené inak.

(5) Ak by ani po aplikácii ustanovení ods. 2 a 3 tohto článku nedošlo k želanému zastúpeniu príslušníkov menšín v zastupiteľskom orgáne územnej samosprávy alebo v orgáne regionálnej samosprávy podľa

ods. 4 tohto článku, v súlade s týmito ustanoveniami sa v dotknutom samosprávnom celku vyhlásia **doplňujúce voľby**.

Článok 21

(1) Útvary miestnej a regionálnej samosprávy, v ktorých menšiny netvoria väčšinu, si môžu vo svojich stanovách určiť, že príslušníci menšín sú volení do zastupiteľského orgánu **v pomere alebo nad rámec ich pomerného podielu na celkovom počte obyvateľov** tohto územného celku.

Článok 22

(1) V územnom celku alebo územnom samosprávnom celku (ďalej len územný celok), kde sa podľa ustanovení tohto ústavného zákona vyžaduje pomerné zastúpenie príslušníkov menšín, sa takéto zastúpenie menšiny zabezpečí **aj vo výkonnom orgáne tohto celku**.

(2) Zastúpenie menšín sa vo vládnych a súdnych orgánoch zabezpečuje podľa osobitného zákona s prihliadnutím na podiel národnostnej menšiny na celkovom počte obyvateľov na území, kde bola vytvorená vláda alebo súdny orgán, ako aj na nadobudnuté práva.

Menšinám sa zaručuje možnosť vytvorenia vlastnej **menšinovej samosprávy**:

Článok 23

(1) Na podporu, zachovanie a ochranu postavenia národnostných menšín v spoločnosti môžu príslušníci národnostných menšín voliť spôsobom a za podmienok ustanovených v tomto ústavnom zákone svoje **menšinové samosprávy alebo zástupcov menšín v samospráve**.

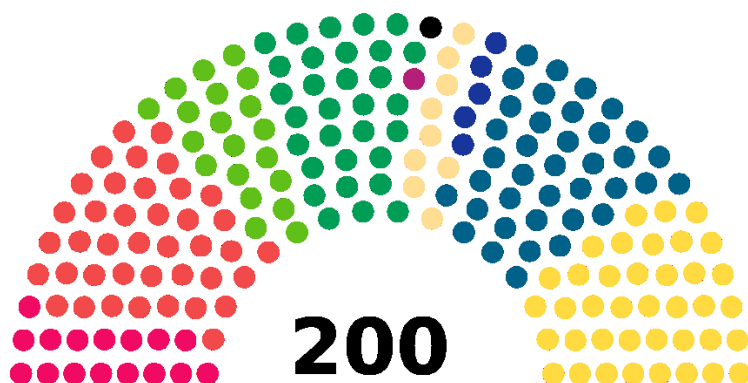
Článok 24

(1) Menšinové samosprávy možno voliť v územných celkoch, v ktorých majú príslušníci národnostnej menšiny podiel na celkovom počte obyvateľov najmenej 1,5 %, alebo v ktorých žije viac ako 200 príslušníkov národnostnej menšiny, alebo v obvode krajského územného celku, v ktorom žije viac ako 500 príslušníkov národnostnej menšiny.

(2) Do menšinovej samosprávy obce sa volí 10 zástupcov, do menšinovej samosprávy mesta 15, do menšinovej samosprávy kraja 25.

Forma a funkcie menšinovej samosprávy sú bližšie opísané v ďalšom znení zákona.

Fínsko

Voľby 2019

Left Alliance: 16 Social Democratic Party: 40 Green League: 20 Center Party: 31
Movement now: 1 Christian Democrats: 5 National Coalition Party: 38 True Finns: 39
Swedish People's Party of Finland: 9 (zisk 4,53 %) Pre Alandy (För Åland): 1 (zisk 0,38 %)

Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_Finnish_parliamentary_election#/media/File:Finlande_Eduskunta_2019.svg

Fínsko nemá stanovenú zákonnú volebnú klauzulu na vstup do parlamentu.

- 199 poslancov sa volí pomerne v 14 viacmandátových obvodoch
- 1 poslanec je volený jednoduchou väčšinou hlasov v jednomandátovom obvode provincie Alandy (zoskupenie strán [Åland Coalition](#)).

Poslanecké mandáty v počte 9 získala v roku 2019 aj tradičná [Švédsko ľudová strana Fínska](#) pri volebnom zisku 4,53 %.

Vo Fínsku je zastúpená silná švédsko menšina. Táto menšina získala rozsiahlu kultúrnu autonómiu a do určitej miery územnú autonómiu, ako napríklad na Alandách (autonómna, demilitarizovaná provincia Fínska, kde je úradným jazykom švédčina; má vlastný regionálny parlament [Lagtinget](#)). Dnes už 92 % populácie Fínska hovorí finčinou ako rodným jazykom. Asi 5,5 % hovorí švédsky. Postupne sa dostala finčina do popredia, no švédčina nezanikla. Oba jazyky sú v krajine oficiálnym úradným jazykom a stále sa používajú aj v bežnom živote. Ďalšími menšinovými jazykmi sú ruština a estónčina. Vo Fínsku žije aj vyše 9000 Sáamov.¹⁰

V roku 1973 vznikla vo Fínsku *Delegácia pre Saamske záležitosti* (Delegationen för sameärenden) pôsobiaca v rámci ministerstva vnútra. Mala štatút poradného orgánu vlády a jej kompetencie vymedzovalo naposledy [nariadenie z roku 1990](#). V roku 1995 prijal fínsky parlament [zákon o Saamskom parlamente](#) (č. 974 zo 17. júla 1995).¹¹ V marci 1996 bol tak po prvý raz priamo zvolený (na 4 roky) Sámi Párlameanta s 21 členmi. V Nórsku vznikol takýto

¹⁰ Saamovia alebo Laponci sú najstaršia etnická skupina žijúca v Laponsku (Sápmi), rozprestierajúcom sa v štyroch krajinách: Fínsku, Nórsku, Švédsku a Rusku (Murmanská oblasť). Hovoria saamskymi, ugrofinskými jazykmi.

¹¹ Saam je podľa čl. 3 zákona ten, kto sa považuje za Saama ak o. i. je sámčina rodným jazykom preňho alebo aspoň pre jedného jeho rodiča či prarodiča, prípadne aspoň jeden jeho rodič alebo prarodič bol zapísaný na zoznam voličov do Saamskeho parlamentu.

orgán v roku 1989, vo Švédsku v roku 1993. Tieto [inštitúcie](#) **kultúrnej autonómie** často spolupracujú v cezhraničných otázkach, majú však v daných štátoch veľmi slabý politický vplyv.

V čl. 1 zákona sa uvádza:

*1) Saamovia ako pôvodné obyvateľstvo majú v saamskej vlasti jazykovú a kultúrnu autonómiu, ako to ustanovuje tento zákon a iné právne predpisy. Pre úlohy súvisiace s kultúrnou autonómiou si Saamovia spomedzi seba volia Saamsky parlament.
2) Saamsky parlament patrí do pôsobnosti ministerstva spravodlivosti.*

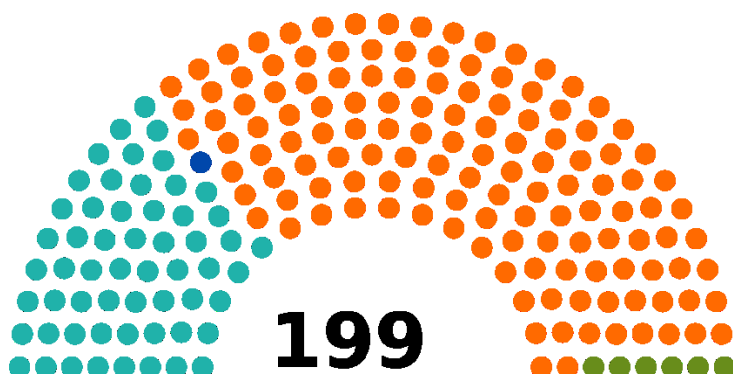
V čl. 5 sa uvádza, že parlament Saamov môže posudzovať otázky týkajúce sa jazyka, kultúry a postavenia Saamov ako domorodého obyvateľstva. V čl. 9 sa uvádza, že úrady sú povinné rokovať s parlamentom Saamov o všetkých dôležitých rozhodnutiach, ktoré môžu priamo alebo nepriamo ovplyvniť ich postavenie ako domorodého obyvateľstva.

Aktívneho volebného práva sa týka čl. 21:

Právo voliť vo voľbách do Saamskeho parlamentu má každý Saam bez ohľadu na miesto bydliska, ktorý najneskôr v posledný deň volieb dovŕši 18 rokov veku, ak je občanom Fínska, resp. ak je cudzinec s domicilom vo Fínsku (...)

Viac k téme pozri napríklad v prípadovej štúdii Medziparlamentnej únie [Saami a národné parlamenty: Kanály politického vplyvu](#).

Maďarsko

Voľby 2022

United for Hungary: 57 Fidesz–KDNP: 135 Our Homeland Movement: 6
Nemecká národnostná menšina: 1 (zisk 0,44 %)

Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/2022_Hungarian_parliamentary_election#/media/File:2022_Hungary_National_Assembly.svg

V 199-členom parlamente sa 106 poslancov volí väčšinovým spôsobom v jednomandátových volebných obvodoch, pomerným systémom sa alokuje zvyšných 93 parlamentných kresiel medzi kandidátne listiny, ktoré prekročili 5 % hranicu. Koalície dvoch strán musia získať 10 %, troch a viac strán 15 %. Volič tak odovzdáva dva hlasy – jeden pre konkrétneho kandidáta a jeden pre kandidátnu listinu strany. [Podľa zákona XXXVI o Národnom zhromaždení z roku 2012](#) národnosti žijúce v Maďarsku majú právo byť zastúpené v Národnom zhromaždení v záujme zachovania ich identity, podpory ich jazyka a kultúry a získania možnosti podieľať sa na spoločných záležitostiach. V Maďarsku je oficiálne uznaných 13 národnostných menšín: arménska, bulharská, chorvátska, nemecká, grécka, poľská, rómska, rumunská, rusínska, srbská, slovenská, slovinská a ukrajinská. V rámci pomerného systému [volebný zákon](#) poskytuje výnimku pre kandidátky národnostných menšín, ktoré okrem toho, že sú oslobodené od 5 % hranice, môžu získať jeden preferenčný mandát za menšinu, ak ich zoznam dosiahne štvrtinu (25 %) hlasov potrebných na získanie mandátu.¹² Pre kandidátnu listinu menšiny je tak na získanie prvého mandátu potrebná iba štvrtina hlasov vyžadovaných na „normálny“ stranícky mandát. Národnostné menšiny, ktoré nezískajú mandát, môžu delegovať do parlamentu hovorcov / „obhajcov národností“ bez hlasovacieho práva.

V Maďarsku sa problematika riadi veľmi podrobným, rozsiahlym kódexom. [Zákon CLXXIX z roku 2011 o právach národností](#)¹³ o. i. v § 21 stanovuje:

¹² Piate stanovisko k Maďarsku. COE, máj 2020, s. 22, bod 146. Dostupné online: <https://rm.coe.int/5th-op-hungary-en/16809eb484> [cit. 2.5.2022]. Mandát sa prideli, ak sa dosiahne tzv. preferenčný pomer. Ten je v súčasnosti stanovený na $\frac{1}{4 \times 93} = \frac{1}{372} \approx 0.2688\%$.

Ak menšinová listina dosiahne 5% podiel voličov, pridelia sa jej ďalšie mandáty v súlade so štandardnými volebnými postupmi (pozri [Hungarian Parliamentary System: What you need to know for Sunday \(polyas.de\)](#)) [cit. 2.5.2022].

¹³ Pozri neoficiálny anglický preklad: [J2011T0179P_20171221_FINrev.pdf \(njt.hu\)](#); resp. [CDL-REF_2012_014-e \(legislationline.org\)](#) [cit. 2.5.2022]; pozri tiež neoficiálny preklad predchádzajúceho zákona LXXVII z roku 1993

Kapitola 4/A

Účasť národnostných menšín na práci Národného zhromaždenia

Čl. 21/A Zastúpenie národností v parlamente:

a) zástupca národnostnej menšiny, ktorý získal mandát na listine národnosti,

b) obhajca národnosti

Čl. 21/B § 1 Zástupca a obhajca menšiny vykonáva činnosť v záujme jeho menšinovej komunity a národnosti v Maďarsku.

Menšinové kandidátky môžu predkladať Národné samosprávy národnostných menšín. Ich zostavenie pritom podlieha odporúčaniu najmenej jedného percenta voličov zapísaných do osobitného menšinového registra. Kandidovať na menšinovej kandidátke môžu tí, ktorí sú zapísaní v spomínanom registri voličov konkrétnej národnostnej menšiny. Hoci sa mal [parlament formálne otvoriť](#) pre zástupcov národnostných menšín už v roku 2014, zákonné ustanovenia sa do praxe premietajú pomerne ťažko. Od platnosti volebného zákona bol takýmto spôsobom do parlamentu doposiaľ zvolený len jeden poslanec, zástupca nemeckej samosprávy ([National Self-Government of Germans in Hungary](#)).

Ak menšinová listina nedosiahne počet hlasov potrebný na získanie mandátu, najúspešnejší kandidát z tejto listiny sa stále dostáva do parlamentu ako „obhajca národnosti“. Inštitút hovorcov, resp. „objavov národnostných menšín“ bol zavedený s cieľom umožniť politickú participáciu v parlamente tým kandidátom z menšinovej kandidátky, ktorí nezískali potrebný počet hlasov z preferenčnej kvóty 25 %. Hovorca má právo na prístup k dokumentom, zúčastňuje sa na práci vo výboroch aj v snemovni, môže vystúpiť a navrhovať pozmeňujúce a doplňujúce návrhy. Nadväzuje styky s predsedami celoštátnych samospráv, ktorí sú stálymi pozvanými na zasadnutia parlamentného výboru pre národnosti s právom konzultácie.

Hovorcom sa stáva kandidát, ktorý sa na kandidátnej listine národnostných menšín umiestnil na prvom mieste. Hovorcovia spolu s inými poslancami, ktorí sa do parlamentu dostanú z menšinovej kandidátky, sú členmi stáleho parlamentného výboru, ktorý zastupuje národnostné menšiny.¹⁴ Tento výbor môže predkladať iniciatívy, návrhy a názory, pričom monitoruje činnosť vlády týkajúcu sa menšín. Podrobnosti stanovuje Čl. 8 zákona XXXVI o Národnom zhromaždení:

Čl. 8 Výbor pre národnosti

§ 22

(1) Výbor zastupujúci národnostné menšiny je orgánom národného zhromaždenia pôsobiacim v oblasti záujmov a práv národnostných menšín, predkladá iniciatívy, návrhy, stanoviská a prispieva k riešeniu problémov národnostných menšín...

(3) Členmi výboru zastupujúceho národnostné menšiny sú poslanci, ktorí získali mandát z kandidátnej listiny národnostných menšín a obhajcovia národnostných menšín.

...

o právach národnostných a etnických menšín: [Act LXXVII of 1993 on the Rights of National and Ethnic Minorities \(legislationline.org\)](#) [cit. 2.5.2022].

¹⁴ [Politická participácia v pripravovanom zákone o národnostných menšinách - Menšinová politika na Slovensku \(mensinovapolitika.eu\)](#) [cit. 2.5.2022].

Na regionálnej úrovni nie sú špecifické ustanovenia pre strany národnostných menšín. Reprezentovať na tejto úrovni ich majú najmä Národnostné menšinové samosprávy:

KAPITOLA I

Výkladové ustanovenia

Čl. 2, § 2

Národnostnou menšinovou samosprávou (*National minority self-government*) sa rozumie organizácia zriadená na základe tohto zákona demokratickými voľbami, ktorá má právnu subjektivitu, pôsobí ako kolektívny orgán a vykonáva verejné služby národnostnej menšiny vymedzené v zákone a je zriadená na uplatňovanie práv národnostných menšín, národnostných spoločenstiev, chrániť a zastupovať záujmy národnostných menšín a samostatne spravovať na miestnej, regionálnej alebo celoštátnej úrovni verejné záležitosti národnostných menšín patriace do jeho funkcií a právomocí;

KAPITOLA II

Základné práva národnostných menšín

Čl. 10

§1 Základnou povinnosťou národnostných menšinových samospráv je chrániť a zastupovať záujmy národnostných menšín pri výkone funkcií a právomocí národnostných menšinových samospráv.

§2 Zákonný výkon funkcií a právomocí národnostných menšinových samospráv patrí pod ochranu ústavného súdu a súdov.

...

§4 Samosprávy v rámci správy záležitostí národnostných menšín zabezpečujú presadzovanie práv národnostných menšín a najmä plnia funkcie samosprávy súvisiace s kultúrnymi službami, službami verejnej knižnice, údržbou múzeí, komunitným kultúrnym vzdelávaním, poskytovaním informácií o vybudovanom a hmotnom dedičstve národnostných menšín, papierovou a elektronickou tlačou, základnými sociálnymi službami a miestnou verejnou zamestnanosťou vznikajúcimi v územnej pôsobnosti dotknutého sídla alebo okresu.

...

§ 9 Zastupiteľstvo miestnej samosprávy zriadi na podnet zastupiteľstva sídelnej národnostnej menšinovej samosprávy výbor pre záležitosti národnostných menšín alebo zverí tieto povinnosti niektorému zo svojich výborov. Vymenovaný člen zastupiteľského zboru národnostnej menšinovej samosprávy sa môže zúčastňovať na práci výboru pre záležitosti národnostných menšín a diskutovať k bodom programu.

KAPITOLA VI

Samospráva národnostných menšín

Národnostné menšinové samosprávy

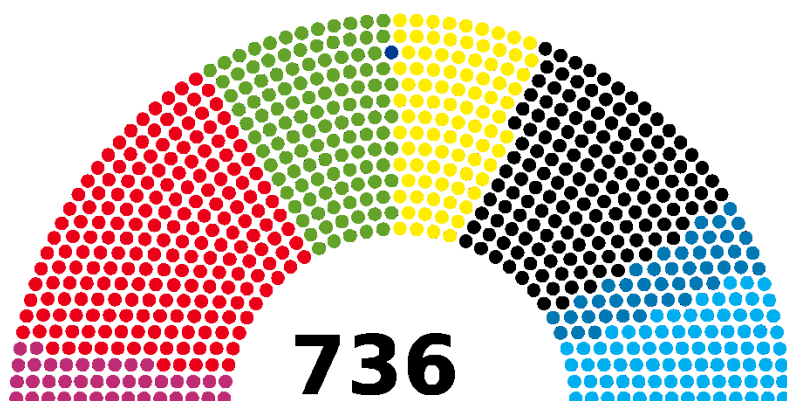
Čl. 50 Národnostné menšiny si môžu zriaďovať priamou voľbou

a) sídelné národnostné menšinové samosprávy v obciach, mestách a okresoch hlavného mesta; a regionálne národnostné menšinové samosprávy v hlavnom meste a v krajoch (ďalej spoločne len „miestne národnostné samosprávy“) a

b) národné samosprávy národnostných menšín.

Pozri až po čl. 123, resp. 155.

Nemecko

Voľby 2021, Bundestag

The Left: 39 **SPD:** 206 **The Greens:** 118 **FDP:** 92 **CDU:** 152 **CSU:** 45 **AfD:** 83
SSW (Volebné združenie Južného Šlezvicka): 1 (zisk 0,1 %)

Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/2021_German_federal_election#/media/File:Bundestag_2021.svg

V Nemecku existuje zmiešaný volebný systém v rámci 299 jednomandátových a 16 viacmandátových volebných obvodoch zodpovedajúcich spolkovým krajinám. Teda 299 poslancov Bundestagu je zvolených v rámci jednoduchého väčšinového systému a zvyšné kreslá sa obsadia pomerným zastúpením podľa zoznamu strán za použitia Sainte-Laguë/Schepers metódy. Volič hlasuje dvoma hlasmi: prvým si volí priameho kandidáta, druhým odovzdá hlas strane. Touto zložitou kombináciou volebných systémov sa dosahuje proporionalita a zároveň sa kladie dôraz na regionálnych kandidátov strán. V rámci časti volebného systému s pomerným volebným systémom sa vo všeobecnosti uplatňuje klauzula 5 %, existuje však aj klauzula zisku **aspoň 3 mandátov z jednomandátových volebných obvodov** (t.j. z časti volebného systému uplatňujúcej väčšinový volebný systém).

Strany národnostných menšín sú oslobodené od päťpercentnej hranice. V súčasnosti sa to týka najmä Volebného združenie Južného Šlezvicka ([Südschleswigsche Wählerverband](#); SSW), ktoré zastupuje v Šlezvicku-Holštajnsku tamojšiu dánsku národnostnú menšinu. V ostatných federálnych voľbách získalo v Bundestagu 1 mandát pri volebnom zisku iba 0,1 %.

Šlezvicko-holštajnský volebný zákon vyníma podľa [§ 3 ods. 1 veta 2](#) výslovne (vzhľadom na [Bonnsko-kodanskú deklaráciu](#)) z blokovej klauzuly len strany dánskej menšiny.

§ 3 Voľba poslancov z krajinských zoznamov

*(1) Na vyrovnaní pomerov sa zúčastňuje každá strana, pre ktorú bol vypracovaný a schválený krajinský zoznam, ak bol za ňu zvolený poslanec aspoň v jednom volebnom obvode alebo ak dosiahla spolu 5 percent z platných druhých hlasov odovzdaných v krajine. **Tieto obmedzenia sa nevzťahujú na strany dánskej menšiny.***

Na rozdiel od tejto krajinkej normy rozšíril medzitým *federálny volebný zákon* ([BWahlG](#)) podľa § 6 ods. 3 veta 2 oslobodenie od päťpercentnej klauzuly na všetky strany národnostných menšín v Nemecku. Okrem SSW je v súčasnosti aktívna Lužická aliancia ([Lausitzer Allianz](#)) založená v roku 2005 ako lužickosrbská strana v Brandenbursku a Sasku, a strana Frízovia ([Die Friesen](#)) založená v Dolnom Sasku v roku 2007, ktorá sa vo svojich stanovách označuje ako strana národnej menšiny.

§ 6 Voľba podľa krajinských zoznamov

(3) Pri pridelení mandátov pre krajinské zoznamy sa berú do úvahy len strany, ktoré získajú aspoň 5 percent platných druhých hlasov odovzdaných vo volebnom obvode alebo ktoré získali mandát aspoň v troch volebných obvodoch. *Prvá veta sa nevzťahuje na zoznamy predložené stranami národnostných menšín.*

Eurovoľby:

Od volieb do Európskeho parlamentu v roku 2014 neexistuje [nijaká volebná klauzula](#).

Krajinské voľby:

V príslušných krajinských zákonoch je zväčša zakotvená 5 % volebná klauzula (v prípade Berlína sa týka dokonca všetkých odovzdaných, nielen platných hlasov). Vo väčšine spolkových krajín sa však do krajinského parlamentu dostanú **aj priami kandidáti** zvolení prvým hlasom, ak aj ich strana nedokázala prekonať volebný prah. V Šlezvicku-Holštajnsku je Združenie voličov južného Šlezvicka (SSW) oslobodené od päťpercentnej klauzuly.

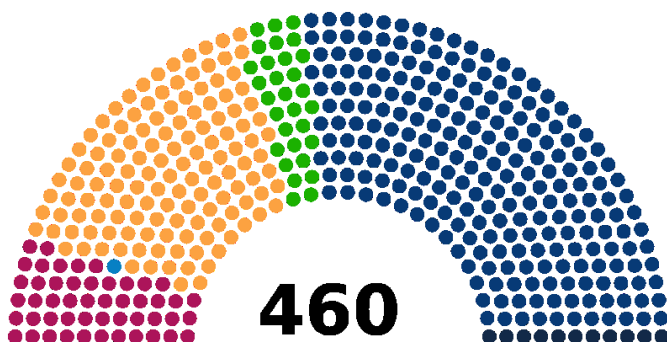
Komunálne voľby:

Takmer v žiadnej zo spolkových krajín už neexistuje päťpercentná klauzula v miestnych voľbách (v mnohých prípadoch bola vyhlásená za protiústavnú). Do okresných, mestských či obecných zastupiteľstiev sa tak môžu zväčša dostať všetky strany a zoskupenia, ktoré v závislosti od postupu pridelenia mandátov získajú dostatok hlasov na prekonanie prirodzenej, **prahovej volebnej klauzuly**, teda na získanie aspoň jedného mandátu. Táto prirodzená hranica sa pohybuje v rozmedzí 0,7 – 2,5 % platných hlasov. Vo voľbách do okresných snemov v Berlíne či Hamburgu je stanovená trojpercentná klauzula. V meste Brémy sa päťpercentná prekážka týka len volieb do mestského zastupiteľstva.¹⁵

V Nemecku aktuálne prebieha obzvlášť búrlivá diskusia na tému volebných klauzul. V tejto oblasti existuje viacero podnetov na ústavný súd a celá problematika je v intenzívnom procese premien.

¹⁵ [IPU PARLINE database: GERMANY \(Deutscher Bundestag\), Electoral system](#) [cit. 2.5.2022]

Poľsko

Voľby 2019, Sejm

■ The Left: 49 ■ Civic Coalition: 134 ■ Polish Coalition: 30 ■ United Right: 235 ■ Confederation: 11
■ German Minority: 1 (so získalo 0,17 %)

Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_Polish_parliamentary_election#/media/File:Poland_Sejm_2019.svg

Všetkých 460 členov Sejmu je volených pomerným systémom, pričom rozdelenie kresiel sa uskutočňuje na základe upravenej Sainte-Laguëovej metódy. Najmenej 35 % kandidátov na straníckych listinách musia tvoriť ženy a najmenej 35 % muži. Volebné klauzule sú stanovené na 5 % z celkového počtu odovzdaných hlasov pre kandidátku strany; 8 % pre kandidátku koalície. **Kandidátne listiny národnostných menšín sú vyňaté z prahových požiadaviek.**

Stanovuje to čl. 197 [volebného kódexu](#) z roku 2011 (pozri konsolidované znenie z roku 2020 čiastka 1319¹⁶):

Čl. 196 § 1 Rozdelenie mandátov vo volebných obvodoch zahŕňa len kandidátne listiny na poslancov tých volebných výborov, ktorých listiny získali aspoň 5 % platných hlasov odovzdaných v celoštátnom meradle.

Čl. 197 § 1 Volebné výbory zriadené voličmi združenými v registrovaných organizáciách národnostných menšín môžu využiť výnimku z podmienky uvedenej v čl. 196 § 1, ak predložia vyhlásenie v tejto veci národnej volebnej komisii najneskôr 5 dní pred dňom volieb. Spolu s vyhlásením podľa prvej vety je výbor povinný predložiť doklad príslušného štatutárneho orgánu organizácie národnostných menšín o zriadení výboru voličmi, ktorí sú členmi tejto organizácie.

Vo voľbách do orgánov samosprávy obcí sú poslanci obecného zastupiteľstva volení v jednomandátových obvodoch.

Východiskovým dokumentom pre reprezentáciu národností (aj na regionálnej úrovni) je [zákon o národnostných a etnických menšinách a o regionálnych jazykoch](#), ktorý podrobne spresňuje práva národnostných a etnických menšín v krajine. Vymenúva 9 uznaných národností: bieloruská, česká, litovská, nemecká, arménska, ruská, slovenská, ukrajinská a židovská; ako aj 4 etnické skupiny Karaiti, Lemkovia, Rómovia, Tatári. Uznáva tiež Kašubský jazyk za regionálny jazyk. Zákon umožňuje tvorbu vlastných menšinových a kultúrnych organizácií, ktoré môžu čerpať podporu zo štátneho rozpočtu i granty na regionálnej úrovni.

¹⁶ [Oznámenie maršala Sejmu Poľskej republiky z 18. júna 2020 o uverejnení jednotného znenia zákona - Volebného zákona](#) [cit. 2.5.2022].

Článok 18

(1) Orgány verejnej moci sú povinné prijať primerané opatrenia na podporu činnosti zameranej na ochranu, udržiavanie a rozvoj kultúrnej identity menšiny.

(4) Opatrenia uvedené v ods. 1 možno zahrnúť aj finančné prostriedky prevedené z rozpočtu územnej samosprávy organizáciám alebo inštitúciám, ktoré plnia úlohy smerujúce k ochrane, udržiavaniu a rozvoju menšinovej kultúrnej identity.

(5) Organizácie menšín alebo kultúrne organizácie so značným významom pre kultúru menšín môžu prijímať základné granty uvedené v ods. 2. (ods. 2 konkretizuje možnosti využitia štátnych financií).

Záležitosti podľa tohto zákona má mať v kompetencii minister pre náboženské vyznania a národnostné a etnické menšiny ako orgán štátnej správy (kapitola 5, čl. 21, ods. 1). Predovšetkým ide o zachovávanie základných práv a slobôd osôb, rovnosť, podporu a rozvoj jazyka, kultúry, menšinových organizácií, integráciu a podobne.

Čl. 22 hovorí o pozícii **lokálneho guvernéra**, ktorý koordinuje činnosť štátnych orgánov v prospech menšín v jeho lokalite. Medzi jeho kompetencie patrí aj možnosť vymenovať na neurčitý čas **splnomocnenca pre národnostné a etnické menšiny**.

Ďalším orgánom spravujúcim národnostné menšiny je **Spoločná komisia vlády národnostných a etnických menšín** ako poradný orgán predsedu vlády. Definuje ju čl. 23. Zatiaľ čo zákon nijako nedefinoval zastúpenie predstaviteľov menšín v doterajších orgánoch slúžiacich na ochranu práv menšín, Spoločná komisia má, naopak, zákonom presne stanovené požadované zastúpenie menšín:

Článok 24

(1) Spoločná komisia má pozostávať zo:

[1] zástupcov orgánov štátnej správy... (zväčša ministri)

[2] zástupcov menšín:

a) dvaja zástupcovia bieloruskej menšiny,

b) jeden zástupca českej menšiny,

c) dvaja zástupcovia litovskej menšiny,

d) dvaja zástupcovia nemeckej menšiny,

e) jeden zástupca arménskej menšiny,

f) jeden zástupca ruskej menšiny,

g) jeden zástupca slovenskej menšiny,

h) dvaja zástupcovia ukrajinskej menšiny,

i) jeden zástupca židovskej menšiny,

j) jeden zástupca karaimskej menšiny,

k) dvaja zástupcovia lemkovskej menšiny,

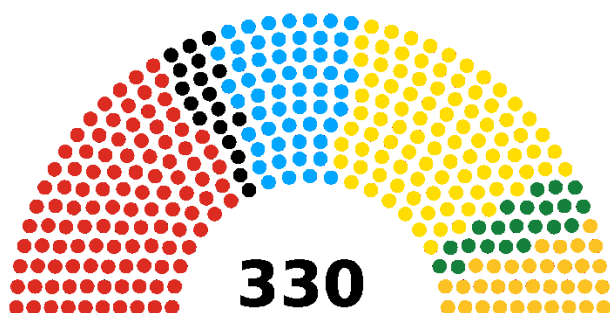
l) dvaja zástupcovia rómskej menšiny,

m) jeden zástupca tatárskej menšiny.

[3] dvoch zástupcov jazykovej komunity podľa čl. 19... (regionálne jazyky – Kašubovia)

[4] tajomníka...

Rumunsko

Voľby 2020, Poslanecká snemovňa

PSD: 110 | USR-PLUS: 55 | PNL: 93 | AUR: 33

UDMR (Demokratický zväz Maďarov v Rumunsku): 21 (zisk 5,74 %) | **Národnostné menšiny: 18**

Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/Elections_in_Romania#/media/File:Romania_Chamber_of_Deputies_2020.svg

Volebný systém¹⁷ do dolnej komory Rumunského parlamentu je pomerný pri existencii

- 41 volebných obvodov na úrovni žúp (jeden na župu) s 279 mandátmi
- 1 volebného obvodu v Bukurešti s 29 mandátmi
- 1 volebného obvodu v zahraničí so 4 mandátmi.

Politické strany, ktoré kandidujú vo voľbách samostatne, musia dosiahnuť 5 % z celkového počtu platných hlasov odovzdaných na národnej úrovni (pri koalíciách je to 8 %, 9 % alebo 10 %) alebo 20 % z celkového počtu platných hlasov odovzdaných v najmenej štyroch volebných obvodoch.

Vo volebnom systéme sú **vyhradené miesta pre národnostné menšiny**. Každá uznaná národnostná menšina má právo na jedno kreslo v snemovni, ak splní tieto podmienky:

- menšina nezískala žiadne kreslá v žiadnej komore parlamentu,
- občianska organizácia zastupujúca túto menšinu má svoje miesto v Rade národnostných menšín,
- Občianska organizácia ako celok získala aspoň 5 % z priemerného počtu platných hlasov odovzdaných zvolenému poslancovi.

Organizácie, ktoré sa chcú uchádzať o vyhradené miesto, musia do 30 dní odo dňa volieb predložiť Ústrednému volebnému úradu dokument, ktorý obsahuje zoznam aspoň 15 % tých, ktorí sa hlásia k tejto menšine.

Neexistuje horná hranica počtu miest vyhradených pre menšinové organizácie. Keďže je však zákonom stanovených 19 národnostných menšín (českú a slovenskú menšinu pritom zastupuje jedna osoba), **na vyhradených miestach môže byť zastúpených maximálne 18 národnostných**

¹⁷ IPU PARLINE database: ROMANIA (Camera Deputatilor), Electoral system [cit. 2.5.2022]; ROM_parliamentary_elections.pdf (legislationline.org) [cit. 2.5.2022].

menšín (čo je aj aktuálne po voľbách v roku 2020). Najpočetnejšia maďarská menšina zastúpená Demokratickým zväzom Maďarov v Rumunsku (UDMR) získava obvykle nad 5 % hlasov a je riadnou stranou v parlamente (vo voľbách 2020 získala 5,74 %, 21 mandátov).

Zastúpenie menšín v parlamente je upravené v [Ústave](#):

Čl. 62

Organizácie občanov patriacich k národnostným menšinám, ktoré nezískajú počet hlasov na zastupovanie v parlamente, majú v zmysle volebného zákona právo na jedno poslanecké kreslo. Občania národnostnej menšiny majú právo byť zastupovaní len jednou organizáciou.

Toto opatrenie je bližšie opísané aj na stránke rumunského parlamentu, toto ustanovenie bližšie špecifikuje publikácia *Ako pracuje rumunský parlament* v kapitole [Volebný systém](#):

„Ústava Rumunska a volebný zákon priznávajú legálne zriadeným organizáciám občanov patriacich k národnostným menšinám, ak tieto vo voľbách nemohli získať aspoň jeden poslanecký alebo senátorský mandát, „právo“ na poslanecký mandát, ak získali v krajine počet hlasov rovný aspoň 5 percentám z priemerného počtu platne vyjadrených hlasov v celej krajine pre voľbu jedného poslanca.

Mandáty udelené v zmysle volebného zákona organizáciám občanov patriacich k národnostným menšinám sa pripočítavajú k poslaneckým mandátom vyplývajúcim z reprezentačnej normy.“

Ďalej sa v kapitole [Parlamentné skupiny](#) uvádza nasledujúca špecifikácia:

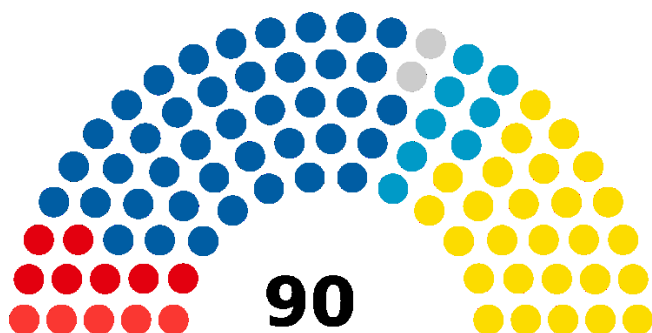
„Poslanci zastupujúci organizácie občanov patriacich k národnostným menšinám okrem maďarskej menšiny môžu tvoriť jeden poslanecký klub.“

[Zákon o komunálnych voľbách](#) priznáva aktívne aj pasívne volebné právo predstaviteľom menšín, nijako ich však nezvýhodňuje oproti štandardným politickým stranám.

„Na účely tohto zákona sa legálne zriadené organizácie patriace národnostným menšinám ponímajú ako politické strany, politické koalície a volebné koalície“ (čl. 103).

Podobne [zákon o politických stranách](#) uznáva práva menšinových predstaviteľov byť súčasťou politickej strany, resp. priznáva práva stranám reprezentujúcim národnostné menšiny byť súčasťou štátnych orgánov, sú však povinné plniť rovnaké ustanovenia ako všetky ostatné strany.

Slovinsko

Voľby 2022, Národné zhromaždenie (dolná komora)

■ The Left: 5 ■ Social Democrats: 7 ■ Freedom Movement: 41 ■ New Slovenia – Christian Democrats: 8 ■ Slovenian Democratic Party: 27 ■ maďarská a talianska menšina: 2

Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/2022_Slovenian_parliamentary_election#/media/File:Slovenia_National_Assembly_2022.svg

V Slovinsku sa volí 90-členné Národné zhromaždenie (dolná komora) dvojako:

- 88 poslancov pomerným volebným systémom pri volebnej klauzule 4 %, zostávajúce kreslá sa rozdeľujú na národnej úrovni d'Hondtovou metódou;
- pre zvyšné **2 vyhradené mandáty poslancov zastupujúcich taliansku a maďarskú komunitu postačuje jednoduchá väčšina** preferenčných hlasov.

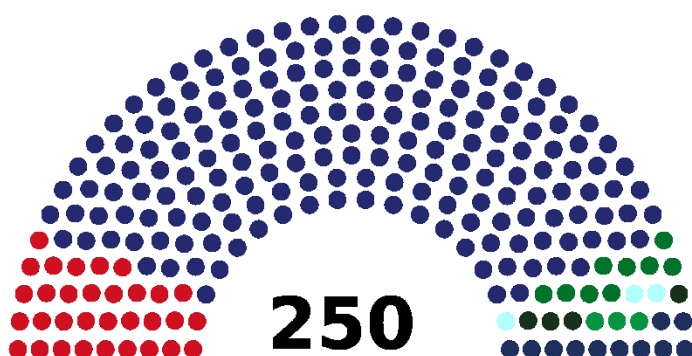
(Pokiaľ ide o stranícke listiny, každé pohlavie musí byť zastúpené aspoň 35 % z celkového počtu kandidátov, pri listine s iba 3 kandidátmi musí byť aspoň 1 muž a 1 žena.)

Právo maďarskej a talianskej menšine byť priamo zastúpená v Národnom zhromaždení zaručuje [zákon č. 109/06 z roku 1992](#) o voľbách do Národného zhromaždenia. Menšinám sa priznáva dvojité hlasovacie právo v parlamentných voľbách aj pri voľbe poslancov obecného zastupiteľstva.

[Ústava](#) poskytuje osobitné práva pre Maďarov, Talianov a Rómov. [Menšiny](#) majú zaručené právo na politickú participáciu a právo na uplatnenie vlastných kultúrnych, jazykových a vzdelávacích špecifik. [Zákon o menšinových samosprávach](#) deklaruje, že na uplatnenie osobitných práv zaručených ústavou, na realizáciu vlastných potrieb a záujmov a na organizovanú účasť na veciach verejných zakladajú príslušníci talianskeho a maďarského národného spoločenstva menšinové samosprávy na územiach, kde žijú autochtónne (zásada teritoriality). Osobitné práva sa uplatňujú bez ohľadu na počet príslušníkov týchto dvoch menšín.

Rómskej menšine sa garantuje právo na zastúpenie v zastupiteľstvách výlučne v regiónoch obývaných komunitou Rómov. Toto právo sa vzťahuje na 20 vybraných miest a obcí.

Srbsko

Voľby 2020

■ SPS coalition: 32 ■ SNS coalition: 188 ■ SPAS: 11 (s 3,83 %)

strany národnostných menšín:

■ SVM [Alliance of Vojvodina Hungarians](#): 9 (s 2,23 %) ■ [SPP–DPM](#): 4 (1,0 %)
■ SDA [Albanian Democratic Alternative](#): 3 (0,82 %) ■ PDD [Party of Democratic Action of Sandžak](#): 3 (0,77 %)

Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/2020_Serbian_parliamentary_election#/media/File:Serbian_Parliament_2020.svg

Poslanci jednokomorového národného zhromaždenia Skupštiny sú volení v jednom celoštátnom volebnom obvode pomocou kandidátnych listín pri pomernom zastúpení. Volebná klauzula je od roku 2020 [stanovená na 3 %](#) z celkového počtu hlasov (predtým bola 5 %), postupuje sa podľa d'Hondtovej metódy. **Minimálna hranica sa však neuplatňuje pre politické strany zastupujúce etnické menšiny**, tým stačí získať faktické minimum 0,4 %.

Východiskovým dokumentom upravujúcim zastúpenie reprezentantov národnostných menšín je [zákon o ochrane práv a slobôd národnostných menšín](#), ktorý ustanovuje rady národnostných menšín za „*stále pracovné orgány vlády*.“ (článok 18)

[Zákon o národných radách národnostných menšín](#) uvádza, že: „*Príslušníci národnostných menšín v Srbskej republike môžu na napĺňanie svojich práv na samosprávu v kultúre, vzdelávaní, informovaní a úradnom používaní jazyka a písma zriaďovať svoje národnostné rady.*“ Počet členov národnej rady stanovuje čl. 9 podľa počtu obyvateľov. „*Národná rada má najmenej 15 členov, najviac však 35 členov.* Voľby do národných rád upravuje čl. 29: „*Voľby národných rád môžu byť priame alebo prostredníctvom volebného zhromaždenia. Národnostné menšiny si nezávisle zvolia jeden z týchto dvoch spôsobov.*“

Uvedený zákon stanovuje všetky kompetencie národných rád v oblastiach kultúry, využívania jazyka, vzdelávania, ako aj vzťahy k štátnym orgánom a orgánom regiónov a miestnej samosprávy.

Štáty bez špeciálnych volebných pravidiel pre menšiny

Albánsko

Albánsko má volebnú klauzulu v parlamentných voľbách stanovenú na úrovni 3 %, resp. 5 % pre koalície. **Nemá výnimky pre strany národnostných menšín.**

Uznanie národnostných menšín, slobodu zhromažďovania a združovania ich príslušníkov, ako aj podporu ich účasti na verejnom živote obsahuje [zákon č. 96/2017 o ochrane národnostných menšín v Albánskej republike](#). Legislatíva neobsahuje ďalšie ustanovenia o zastúpení na celoštátnej či regionálnej úrovni.

Čl. 3 (2) Na účely tohto zákona sa medzi národnostné menšiny v Albánskej republike zaraďujú grécka, macedónska, rumunská, rómska, egyptská, čiernohorská, bosnianska, srbská a bulharská menšina.

Čl. 9. Sloboda združovania a právo na zastupovanie

Osobám patriacim k národnostným menšinám sa zaručujú a požívajú tieto práva:

- a) právo na slobodu pokojného zhromažďovania a slobodu združovania;
- b) právo zakladať politické strany, združenia a iné občianske organizácie a zúčastňovať sa na ich činnosti ...;
- c) právo byť volený do orgánov zastupiteľstiev na ústrednej a miestnej úrovni v súlade s ustanoveniami volebného poriadku ...

...

Čl. 11 Účasť na verejnom, kultúrnom, spoločenskom a hospodárskom živote

...

(3) Opatrenia a politiky potrebné na zabezpečenie účasti národnostných menšín na verejnom, kultúrnom, spoločenskom a hospodárskom živote sa prijímajú rozhodnutím Rady ministrov na návrh ministrov zodpovedných za uvedené oblasti.

Rozhodujúce kompetencie v danej oblasti má **Výbor pre národnostné menšiny**. Ustanovenia o jeho zriadení obsahuje spomínaný zákon č. 96/2017.

Hlava III, Výbor pre národnostné menšiny

čl. 18 (1) Na zabezpečenie ochrany a presadzovania práv a záujmov národnostných menšín sa podľa ustanovení tohto zákona a príslušných platných právnych predpisov **zriaďuje Výbor pre národnostné menšiny ako ústredná inštitúcia pri predsedovi vlády.**

...

čl. 20 (1) Výbor pre národnostné menšiny sa skladá zo zástupcov národnostných menšín ustanovených v článku 3 ods. 2 tohto zákona.

(2) Každá z národnostných menšín podľa článku 3 ods. 2 tohto zákona má právo na jedného zástupcu vo funkcii člena výboru. Členovia výboru pre národnostné menšiny sú vymenúvaní na základe rozhodnutia predsedu vlády podľa nominácií združení zastupujúcich národnostné menšiny. Funkčné obdobie člena výboru je štvorročné s právom na obnovenie.

Výbor pre národnostné menšiny má kompetencie podľa čl. 19 zákona.

Nepodarilo sa nám zistiť výnimky pre zastúpenie národnostných menšín na regionálnej úrovni.

Bulharsko

Volebná klauzula pre parlamentné voľby je 4 %. Nenašli sme špeciálne legislatívne ustanovenia upravujúce zastúpenie menšín v celoštátnych ani miestnych zastupiteľských orgánoch. Dokonca ústava zakazuje v čl. 11 vytváranie strán na etnickom princípe.

Čl. 11.

...

(4) Nesmú existovať politické strany etnického, rasového alebo náboženského pôvodu, ani strany, ktoré sa usilujú o násilné uchopenie štátnej moci.

Česko

Podľa § 49 ods. 1 zákona č. 247/1995 Sb. o voľbách do Parlamentu Českej republiky a o zmene a doplnení niektorých ďalších zákonov v znení neskorších predpisov je základná volebná klauzula stanovená na 5 % (respektíve 8 % a 11 % u koalícií, platné po novele zákona č. 189/2021 Sb.). Neexistujú v tomto smere špeciálne ustanovenia pre menšiny na národnej ani regionálnej úrovni. Rámcové ustanovenia o združovaní sa a o účasti na verejnom živote príslušníkov národnostných menšín obsahuje zákon č. 273/2001 Sb. o právach príslušníkov národnostných menšín a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

§ 5

Právo na združovanie príslušníkov národnostnej menšiny

Príslušníci národnostnej menšiny sa môžu združovať v národnostných združeniach aj v politických stranách a v politických hnutiach za podmienok a spôsobom ustanoveným osobitnými právnymi predpismi.

§ 6

Právo účasti na riešení záležitostí týkajúcich sa národnostnej menšiny

*(1) Príslušníci národnostných menšín majú právo na **aktívnu účasť** v kultúrnom, spoločenskom a hospodárskom živote a vo verejných záležitostiach, najmä tých, ktoré sa týkajú národnostných menšín, ktorých sú príslušníkmi, a to **na úrovni obce, kraja i na celoštátnej úrovni**.*

*(2) Právo podľa odseku 1 vykonávajú príslušníci národnostných menšín najmä prostredníctvom **výborov pre národnostné menšiny**, zriaďovaných podľa osobitných právnych predpisov, a **Rady vlády pre národnostné menšiny** (ďalej len „Rada“).*

...

Podľa [zákona č. 128/2000 Sb.](#) o obciach a obecných zariadeniach v znení neskorších predpisov musia mestá a obce zriadiť **výbor pre národnostné menšiny**, pokiaľ sa pri sčítaní ľudu k menšinám prihlási najmenej 10 % obyvateľov.

HLAVA V

ORGÁNY OBECNÝCH SAMOSPRÁV A OBECNÉ ZASTUPITEĽSTVO

§ 117

(1) Zastupiteľstvo obce môže zriadiť výbory ako svoje iniciatívy a kontrolné orgány. Výbory predkladajú svoje stanoviská a návrhy zastupiteľstvu obce.

...

(3) Obec, v územnom obvode ktorej žije podľa posledného sčítania ľudu **aspoň 10 %** občanov obce hlásiacich sa k inej národnosti než českej, **zriaďuje výbor pre národnostné menšiny**, pokiaľ o to písomne požiada spolok zastupujúci záujmy národnostnej menšiny. Najmenej polovicu členov výboru musia tvoriť príslušníci národnostných menšín, iba ak by túto podmienku nebolo možné splniť pre nedostatok kandidátov z radov národnostných menšín.

(4) Predsedom výboru je vždy člen zastupiteľstva obce; to neplatí v prípade predsedu osadného výboru (§ 120).

Výbor pre národnostné menšiny sa podobne zriaďuje aj v **krajoch**, a to podľa čl. 78, ods. 2 [zákona č. 129/2000 Sb.](#) o krajoch (krajské zriadenie) v znení neskorších predpisov, avšak ak tam žije **najmenej 5 % občanov** hlásiacich sa k inej národnosti než českej.

Dánsko

Legislatíva Dánska v tejto oblasti sa zameriava najmä na zamedzenie diskriminácii z dôvodu rasy, národnej či etnickej príslušnosti i z ďalších dôvodov a neobsahuje špecifické ustanovenia o volebnej klauzule v parlamentných voľbách pre národnostné menšiny. Tá je stanovená pomerene nízko – na 2 %, ¹⁸ čím sa vo všeobecnosti umožňuje reprezentatívnejšie [zastúpenie](#) menšinových skupín.

Dánsko má politiku podpory práv osôb patriacich k [nemeckej národnostnej menšine v Južnom Jutsku](#) ako jedinej uznanej národnostnej menšiny v štáte ([Bonnsko-kodanská deklarácia](#)). Uplatňuje na ňu pravidlá rámcového dohovoru RE o národnostných menšinách. Dánsko býva kritizované za diskriminačný postoj [k rómskej a moslimskej menšine](#).

Estónsko

Klauzula na vstup strany do parlamentu je 5 %, mandáty sa pridávajú podľa [modifikovanej d'Hondtovej metódy](#). Podľa § 4 [volebného zákona](#) majú právo voliť a kandidovať len občania Estónska, nevylučuje sa však ich príslušnosť k inej národnosti.

¹⁸ Prerozdelenie mandátov je pomerne komplikované, pozri napr.: [IPU PARLINE database: DENMARK \(Folketinget\), Electoral system; Folketing \(Parliamentary\) Elections Act \(im.dk\)](#) (čl. 76 – 77) [cit. 2.5.2022].

V ústave ani iných zákonoch sme nenašli zmienky o úprave zastúpenia menšín či menšinových strán v ústredných alebo regionálnych orgánoch.

Estónsko v roku 1993 prijalo [zákon o kultúrnej autonómii národnostných menšín](#), ktorý umožňuje vytváranie **orgánov kultúrnej autonómie** národnostných menšín nasledovne:

§ 2

1) ... kultúrna autonómia národnostnej menšiny znamená právo osôb patriacich k národnostnej menšine zriadiť si orgány kultúrnej autonómie na vykonávanie kultúrnych práv, ktoré im priznáva ústava.

2) Orgány kultúrnej autonómie národnostných menšín si môžu zriaďovať osoby patriace k nemeckej, ruskej, švédskej a židovskej národnostnej menšine a osoby patriace k národnostným menšinám s počtom nad 3000 príslušníkov.

§4

Osoby patriace k národnostnej menšine majú právo:

1) formovať a podporovať národné kultúrne a vzdelávacie inštitúcie a náboženské spoločenstvá;

2) založiť národné organizácie;

...

§24

Inštitúciami kultúrnej samosprávy sú:

1) vzdelávacie inštitúcie, v ktorých sa študuje v národnom jazyku alebo ktoré ponúkajú intenzívne štúdium národnej kultúry (predškolské zariadenia a školy);

2) inštitúcie národnej kultúry;

3) podniky a vydavateľstvá národnej kultúry;

4) národné inštitúcie sociálnej starostlivosti.

Litva

V Litve je zmiešaný volebný systém, keď 70 poslancov Sejmu sa volí v jednom celoštátnom volebnom obvode. Tu je klauzula stanovená na 5, resp. 7 %. Väčšinou sa volí v 71 jednomandátových volebných obvodoch. V týchto obvodoch získala v ostatných voľbách 3 poslanecké mandáty [Volebná akcia Poliakov v Litve – Únia kresťanských rodín](#). Na rozdiel od minulých volieb však v celoštátnom obvode neprekročila hranicu 5 % (pozri tabuľka):

Rok volieb	Zisk hlasov v %	Mandáty	
		v národnom obvode	v 1-mandátových obvodoch
2016	5,72	5	3
2020	4,82	0	3

[Ústava](#) v článku 45 garantuje: „Etnické komunity občanov samostatne spravujú záležitosti svojej etnickej kultúry, vzdelávania, charity a vzájomnej pomoci. Etnickým komunitám poskytne podporu štát.“ Ústava opisuje aj základné podmienky volieb, avšak bez

zmienky o menšinách či menšinových stranách. Vo volebnom zákone¹⁹ ani v iných úpravách sme nenašli špecifické podmienky pre voľby príslušníkov národnostných menšín na národnej či regionálnej úrovni; úprava nie je zákonom bližšie špecifikovaná.

Deklaratórne sa k tejto otázke vyjadruje iba článok 2 [zákona o národnostných menšinách](#) z roku 1989, ktorý skôr uzakňuje zákaz diskriminácie v tomto smere:

„Litovská republika, berúc do úvahy záujmy národnostných menšín, zaručuje na základe a v súlade s postupom ustanoveným zákonom právo byť zastúpený na všetkých úrovniach vlády v súlade so zásadami všeobecného, rovného a priameho volebného práva; právo občanov všetkých národností Litovskej republiky zastávať akúkoľvek funkciu v ústrednej vláde a riadiacich orgánoch, podnikoch, inštitúciách a organizáciách; ...“

Nepodarilo sa nám zistiť výnimky pre zastúpenie národnostných menšín na regionálnej úrovni.

Lotyšsko

Zastúpenie v Sejme získajú iba strany, ktoré dosiahnu aspoň 5 % v celoštátnych voľbách s piatimi viacmandátovými volebnými obvodmi. Rozdelenie miest medzi nimi je založené na metóde Saint-Lagüe. Neexistujú žiadne vyhradené miesta ani kvóty pre ženy, etnické menšiny či iné kategórie.²⁰

V prospech lepšej integrácie menšín ako takých do spoločnosti vznikla [nadácia na integráciu spoločnosti](#). Správnu radu tvoria minister školstva a vedy, minister kultúry, minister sociálnych vecí a rodiny, minister ochrany životného prostredia a regionálneho rozvoja, ako aj minister spravodlivosti, ďalej zástupca predsedu vlády a štyria zástupcovia mimovládnych organizácií, vymenúvaní na tri roky.

Zástupcovia menšín sú prizývaní ako konzultanti na rokovania orgánov štátnej správy a samosprávy, kde sa rozhoduje o záležitostiach, ktoré priamo ovplyvňujú menšiny.

¹⁹ [I-2721 Republic of Lithuania Law on Elections to the Seimas \(lrs.lt\)](#) (pozri najmä čl. 89) [cit. 2.5.2022].

²⁰ [IPU PARLINE database: LATVIA \(Saeima\). Electoral system](#) [cit. 2.5.2022]; [Latvia Saeima Election Law 1995_am2014_en.pdf \(legislationline.org\)](#) (pozri najmä čl. 38) [cit. 2.5.2022].

ZÁVER

V našej analýze sme priniesli pohľad na podmienky zastúpenia národnostných menšín na národnej a regionálnej úrovni v 16 európskych štátoch: Bulharsko, Česko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Chorvátsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Nemecko, Poľsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, mimo EÚ potom Albánsko a Srbsko. Zamerali sme sa na štáty, ktoré majú legislatívne zakotvený pojem národnostná menšina / etnická skupina. Sedem z nich má dokonca prijatý ucelený zákon o národnostných menšinách s povahou kódexu. Je to prípad Českej republiky, Maďarska, Poľska, ale aj Estónska (v stručnejšej podobe), Chorvátska, a tiež Albánska a Srbska.

Pri komparácii sme vychádzali najmä z primárnej legislatívy – zo zákonov o voľbách, národnostných zákonov, zákonov o menšinových samosprávach a podobne. Pri volebnej legislatíve na národnej úrovni si v prípade dvojkomorových parlamentov všimame výlučne voľby do dolných komôr. Zároveň si všimame počty poslancov národnostných menšín, ak sa do parlamentu dostali ako ich reprezentanti, respektíve ak sa strany definujú ako národnostné (nevšimli sme si poslancov menšinových národností zvolených na kandidačných listinách celonárodných politických strán).

Na základe získaných údajov sme zistili, že presná **polovica skúmaných štátov (osem) stanovuje v legislatíve na národnej úrovni volebné výnimky pre strany reprezentujúce národnostné menšiny:**

- Chorvátsko, Fínsko, Rumunsko a Slovinsko majú zakotvené vyhradené mandáty pre zástupcov národnostných menšín. V prípade Chorvátska sa táto legislatíva premieta aj na regionálnej úrovni.
- Maďarsko, Nemecko, Poľsko a Srbsko majú zníženú, resp. nulovú formálnu volebnú klauzulu.

Fínsko nemá vo všeobecnosti formálnu volebnú klauzulu, čo uľahčuje preniknutie reprezentantov menšín do centrálneho parlamentu.

Zvyšných osem štátov (vrátane Slovenska) nemá zákonné výnimky pre národnostné menšiny pri obsadzovaní volených orgánov v štáte a na regionálnej úrovni (resp. nenašli sme takéto teoretické ustanovenia, ani sme nezaznamenali prax, ktorá by to naznačovala). V Dánsku je nízka, iba 2 % formálna klauzula pre parlamentné voľby, čo sa takmer blíži prirodzenej bariére a umožňuje reprezentatívnejšie zastúpenie menšín.

Na regionálnej úrovni preferuje časť skúmaných štátov formu menšinových samospráv (Chorvátsko, Maďarsko, Slovinsko; Estónsko v zmysle kultúrnej autonómie), vo Fínsku majú menšiny svoje regionálne parlamenty, v Srbsku zase národné rady. V mnohých prípadoch sa na miestnej úrovni volí väčšinovým volebným systémom, keď zvíťazí kandidát s jednoduchou väčšinou hlasov. To môže mať pozitívny efekt na zastúpenie menších politických strán, ak sa ich podpora koncentruje v špecifickom regióne, ktorý pokrýva jeden či viacero volebných obvodov. Nemecko odstránilo (znížilo) na lokálnej úrovni väčšinu formálnych volebných klauzúl. Jednotlivé

štáty majú zriadené na riešenie otázok týkajúcich sa národnostných menšín výbory pre národnostné menšiny (Albánsko, Česko), ako aj poradené orgány ústredných inštitúcií (rady, komisie a podobne). Štáty zdôrazňujú rovnosť príležitostí pri prístupe do volených orgánov pre všetkých, ako aj a právo účasti na riešení záležitostí týkajúcich sa ich života.

V závere je možné konštatovať, že otázka reprezentácie menšín je dynamickou problematikou, ktorá dáva do pohybu najmä volebnú legislatívu viacerých štátov. V súčasnosti sú aktuálne odporúčania na európskej úrovni ohľadne posilnenia zastúpenia menšín najmä formou znižovania volebných klauzúl. Je však potrebné balansovať medzi úsilím o reprezentatívnejšie zastúpenie spoločnosti a prílišnou fragmentáciou parlamentov. V tomto smere sa zdá byť výhodnejšia forma kvót, vyhradených miest pre menšiny, ktorá zaručuje, že aj hlas menšín bude môcť zaznievať v najvyšších orgánoch štátov.

Zhrnutie. Tabuľka 1: Výška formálnej volebnej klauzule pri voľbách do parlamentu (do dolnej komory) v jednotlivých štátoch

Štát	Klauzula pre strany (koalície)	Výnimky
Albánsko	3 % (5 %)	
Bulharsko	4 %	
Česko	5 % (8 %, 11 %)	
Dánsko	2 %	
Estónsko	5 %	
Fínsko	0 %	1 poslanec za Alandy
Chorvátsko	5 %	vyhradené mandáty pre národnostných poslancov
Lotyšsko	5 %	
Litva	5 % (7 %)	
Maďarsko	5 % (10 %, 15 %)	0,27 % pre národnostné menšiny (vždy iba jeden mandát)
Nemecko	5 % v pomernom systéme / 3 mandáty pre jednomandátové obvody	0 % pre strany národnostných menšín, 0 % pre voľby do Európskeho parlamentu
Poľsko	5 % (8 %)	0 % pre strany národnostných menšín
Rumunsko	5 % (10 %)	1 zástupca pre každú nár. menšinu
Slovensko	5 % (7 %, 10 %)	
Slovinsko	4 %	2 zástupcovia maďarskej a talianskej menšiny
Srbsko	3 %	0 % pre strany národnostných menšín
Dobré podmienky zastúpenia menšín majú aj strany bez formálnej volebnej klauzuly (resp. iba s prirodzenou klauzulou), ktoré v materiáli bližšie neskúmame		
Luxembursko	0 %	
Portugalsko	0 %	
Holandsko	0,67 %	

Zhrnutie. Tabuľka 2: Počet národnostných poslancov zvolených v ostatných voľbách do parlamentu (do dolnej komory) v jednotlivých štátoch

Štát	Všetkých poslancov	Národnostných poslancov
Chorvátsko	151	8
Maďarsko	199	1
Fínsko	200	1 (+ 9 švédská strana)
Nemecko	739	1
Poľsko	460	1
Rumunsko	330	18 (+ 21 maďarská strana)
Slovinsko	90	2
Srbsko	250	19

ZDROJE

1. Medziparlamentá únia. Parlamentné voľby. Dostupné online: [Parliamentary elections | Parline: the IPU's Open Data Platform](#); [IPU PARLINE database on national parliaments: Search](#) [cit. 2.5.2022].
2. ECPRD (<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/public/page/about>; dostupné po prihlásení)
3. *Volebné systémy vo vybraných štátoch*. KANCELÁRIA NR SR, august 2006. [Dostupné online](#) [cit. 2.5.2022];
4. ŠVECOVÁ, Natália: *Prehľad výšky volebnej klauzule vo vybraných štátoch*. Kancelária NR SR, júl 2013.
5. SUROVÁ, S.: Politická participácia v pripravovanom zákone o národnostných menšinách. In *Menšinová politika* 2021/01, máj 2021. Dostupné online: <https://mensinovapolitika.eu/politicka-participacia-v-pripravovanom-zakone-o-narodnostnych-mensinach/> [cit. 2.5.2022].
6. European network against racism, volebná analýza. Dostupné online: [ENAR's Election Analysis - Ethnic minorities in the new \(...\) - European Network Against Racism \(enar-eu.org\)](#) [cit. 2.5.2022].
7. Electoral threshold. Wikipedia. Dostupné online: https://en.wikipedia.org/wiki/Electoral_threshold [cit. 2.5.2022].
8. Portál www.eurominority.eu [cit. 2.5.2022].
9. *Minority Rights Group International*. Dostupné online: <https://minorityrights.org/directory/> [cit. 2.5.2022].
10. *Comparative Summary of Bilateral Agreements for the Protection of National Minorities* (Chorvátsko, Česko, Nemecko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko). Dostupné Online: [Proposals \(coe.int\)](#) [cit. 2.5.2022].
11. BENOÎT-ROHMER, F. – HARDEMAN, H.: The Representation of Minorities in the Parliaments of Central and Eastern Europe. In *International Journal on Group Rights*, vol. 2, no. 2, Brill, 1994, pp. 91–111. Dostupné online: <http://www.jstor.org/stable/24674433> [cit. 2.5.2022].
12. VIMMR, M. K.: Political representation of ethnic minorities at local level: factors, context and empirical examples. *Slovak Journal of Political Sciences*, 15 (4), Okt. 2015. Dostupné online: <http://sjps.fsvucm.sk/index.php/sjps/article/view/63> [cit. 2.5.2022].
13. RUEDIN, D.: Ethnic Group Representation in a Cross-National Comparison. In *The Journal of Legislative Studies*, 15:4, 2009, s. 335-354, Dostupné online: <https://doi.org/10.1080/13572330903302448> [cit. 2.5.2022].
14. dokumenty, materiály a webové sídla organizácií a inštitúcií uvedené hypertextovým odkazom v texte

Príloha:

VOLEBNÉ ZÁKONY PRE PARLAMENTNÉ VOĽBY V ŠTÁTOCH EÚ

štát	link
Slovensko	https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2014/180/20220401.html
Belgicko	Anglický preklad do 2014: https://www.te.gob.mx/vota_elections/page/download/16218 Aktuálna verzia vo francúzštine: https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1894041255&la=F
Bulharsko	Anglický preklad do 2014: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF(2014)025-e Verzia z roku 2014 v bulharčine: https://www.lex.bg/en/laws/ldoc/2135715515 Zmeny v novele 2020 v bulharčine: https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=158029
Česko	https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-247
Cyprus	Anglický preklad do 2016: https://www.legislationline.org/download/id/7667/file/Cyprus_Law_elections_members_house_representatives_1979_am2016_en.pdf Aktuálna verzia v gréčtine: http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1979_1_72/full.html
Dánsko	Anglický preklad do 2020: https://elections.im.dk/parliament-elections/folketing-parliamentary-elections-act Aktuálna verzia v dánčine: https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2020/1260
Estónsko	Anglický preklad do roku 2016: https://www.riigiteataja.ee/en/eli/506052016002/consolide aktuálna verzia v estónčine: https://www.riigiteataja.ee/akt/RKVS
Fínsko	Anglický preklad do roku 2016: https://vaalit.fi/documents/5430845/7533147/Election+Act+714.pdf/1d551aba-bd8b-40bb-bb9e-8388a953b53e/Election+Act+714.pdf?t=1576233012000 Aktuálna verzia vo finčine: https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1998/19980714
Francúzsko	Anglická verzia do 2011: https://www.legislationline.org/download/id/3444/file/Electoral%20Code%202011%20_with%20amendments%2013%20April%202011_%20_FINAL_.pdf Aktuálna verzia vo francúzštine: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006070239/
Grécko	Anglická verzia do 2007: https://www.legislationline.org/download/id/7827/file/Greece_Law_election_parliament_as_of_2007_en.pdf Anglická verzia dodatok 2008: https://www.legislationline.org/download/id/7828/file/Greece_Law_election_parliament_amendments_2008_en.pdf Aktuálna verzia v gréčtine: https://www.e-nomothesia.gr/kat-bouli-bouleutes/ekloges/pd-26-2012.html Dodatok z roku 2020 v gréčtine: https://www.e-nomothesia.gr/kat-bouli-bouleutes/nomos-4654-2020-phek-15a-29-1-2020.html
Holandsko	Anglická verzia do 2021: https://english.kiesraad.nl/binaries/kiesraad-eng/documents/publications/2019/4/english-version-electoral-act/english-version-electoral-act/English+version+Dutch+Electoral+Act.odt Aktuálna verzia v holandčine: https://wetten.overheid.nl/BWBR0004627/2022-01-01
Chorvátsko	Anglická verzia do 2015: https://www.legislationline.org/download/id/7663/file/Croatia_Parliamentary_Elections_Act_2003_am2015_en.pdf Aktuálna verzia v chorvátčine: https://www.zakon.hr/z/355/Zakon-o-izborima-zastupnika-u-Hrvatski-sabor
Írsko	Aktuálna verzia v angličtine: https://www.irishstatutebook.ie/eli/isbc/1992_23.html#effects

Litva	Anglický preklad do 2018: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ca5057f2601a11e99684a7f33a9827ac?jfwid=khr0ucx96 Aktuálna verzia v litovčine: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1536/kRJrNHHKfo
Lotyšsko	Anglický preklad do 2014: https://www.legislationline.org/download/id/7702/file/Latvia_Saeima_Election_Law_1995_am2014_en.pdf Aktuálna verzia v lotyštine: https://likumi.lv/ta/id/35261-saeimas-velesanu-likums
Luxembur-sko	Aktuálna verzia vo francúzštine: https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/electoral-code-luxembourg_en
Maďarsko	Anglický preklad do 2014: https://www.legislationline.org/download/id/7682/file/Hungary_Act_Elections_Members_Parliament_2011_as_of_2014_en.pdf Anglický preklad do 2021 – volebné pravidlá: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF(2021)062-e Aktuálna verzia v maďarčine: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300036.tv
Malta	Aktuálna verzia v angličtine: https://legislation.mt/eli/cap/354/eng/pdf
Nemecko	Anglický preklad do 2021: https://www.bundeswahlleiter.de/en/dam/jcr/4ff317c1-041f-4ba7-bbbf-1e5dc45097b3/bundeswahlgesetz_engl.pdf Aktuálna verzia v nemčine: https://www.gesetze-im-internet.de/bwahlg/
Poľsko	Anglický preklad do 2011: http://europam.eu/data/mechanisms/PF/PF%20Laws/Poland/Poland_Elections%20Code_2011.pdf Aktuálna verzia v poľštine: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20110210112/U/D20110112Lj.pdf
Portugalsko	Anglický preklad do 2015: https://www.legislationline.org/download/id/7748/file/Portugal_Law_elections_to_the_Assembly_1979_a_m2015_en.pdf Aktuálna verzia v portugalčine: https://www.parlamento.pt/Legislacao/Documents/Legislacao_Anotada/LeiEleitoralAR_Anotada.pdf
Rakúsko	Anglický preklad do 2017: https://www.legislationline.org/download/id/6549/file/Austria_Law_National_Council_elections_1992_a_m2016_de_en.pdf Aktuálna verzia v nemčine: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001199
Rumunsko	Anglický preklad do roku 2021: https://www.legislationline.org/download/id/9511/file/ROM_parliamentary%20elections.pdf Aktuálna verzia v rumunčine: http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/170037
Slovinsko	Aktuálna verzia v slovinčine: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO185
Španielsko	Anglický preklad do roku 2015: http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/documentos/LOREG_ENG Aktuálna verzia v španielčine: https://www.boe.es/biblioteca_juridica/codigos/codigo.php?id=101&modo=2&nota=0&tab=2
Švédsko	Anglický preklad do roku 2014: https://www.government.se/49150c/contentassets/4e2fdee5a8e342e88289496d34701aec/the-elections-act-2005837 Aktuálna verzia vo švédčine: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/vallag-2005837_sfs-2005-837
Taliano	Volebný zákon z roku 2017 v taliančine: https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2017:165

Zdroj: Prehľad zákonov spracoval Peter Plenta, PhD., Odbor Parlamentný inštitút, február 2022